

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Каплуна Сергія Олексійовича

на дисертаційну роботу **Плаксіна Андрія Анатолійовича**

„Педагогічні умови розвитку дидактичної культури викладачів вищих навчальних закладів МВС України”,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Проведене Плаксіним Андрієм Анатолійовичем дослідження з наукового обґрунтування та змістовної розробки сукупності педагогічних умов, запровадження яких у освітню діяльність сприятиме розвитку дидактичної культури викладачів вищих навчальних закладів МВС України відзначається актуальністю поставленої проблеми, оскільки саме зараз триває розбудова в Україні громадянського суспільства, інтеграції її в світове співтовариство, що в свою чергу вимагає об'єктивного підвищення рівня та якості, як професійної підготовки працівників правоохоронних органів зокрема, так і всієї системи професійної освіти правоохоронців в цілому.

Одже, вагомого значення набуває модернізація змісту, форм і методів підготовки майбутнього викладацького складу вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання системи МВС України, здатних не лише виконувати свої професійні, правоохоронні обов'язки, але й володіти високим рівнем сформованості дидактичної культури.

Процес підготовки майбутніх викладачів в умовах здобуття вищої освіти ступеня магістр в цілому вимагає формування в них даного виду культури, яка опосередкована педагогічним ідеалом цілісної особистості викладача, спільно з широким спектром професійних знань та дидактичних умінь.

Крім того у зазначеному контексті та відповідно до вимог, задекларованих у Законі України „Про вищу освіту” (2014 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., сьогодні провідним критерієм підготовленості майбутніх викладачів вищих навчальних закладів МВС України до освітньої діяльності є спрямованість особистості на

засвоєння ціннісних орієнтацій професійної діяльності, сукупність професійних і дидактичних знань, постійне їх вдосконалення та реалізація шляхом творчої продуктивної діяльності.

На позитивну оцінку заслуговують проведена дисертантом аналітична робота з опитувань досвідчених педагогів-практиків, заступників керівників вищих навчальних закладів МВС України з навчально-методичної та наукової роботи, щодо питання формування дидактичної культури у майбутніх викладачів, що в свою чергу надало автору можливість виокремити наявні в сучасній психологічно-педагогічній підготовці істотні суперечності, зокрема між: підвищенням вимог суспільства до якості професійної підготовки працівників правоохоронних органів і недостатнім рівнем педагогічної зрілості та майстерності у викладачів вищих навчальних закладів МВС України; потребою педагогічної науки й освітньої практики в педагогах високого рівня майстерності та компетентності й традиційним змістом, формами і методами їхньої професійної підготовки в умовах магістратури; значним потенціалом магістерської підготовки щодо формування дидактичної культури майбутніх викладачів і недостатньою розробленістю педагогічних умов, упровадження яких сприятиме формуванню та розвитку цієї інтегративної якості.

Зазначимо, що незважаючи на вагомий доробок науковців, у педагогіці відсутні наукові праці, в яких обґрунтовано конкретні питання розвитку дидактичної культури у майбутніх викладачів вищих навчальних закладів МВС України. Отже дисертаційна робота А.А. Плаксіна у певній мірі заповнила цю прогалину.

Науковий апарат дисертаційного дослідження є науково коректним. Об'єкт, предмет, мета, гіпотеза відповідають темі дослідження; визначені завдання дозволяють пізнати логіку розгортання теоретико-експериментальної роботи. Структура роботи відповідає досліджуваній проблемі і конкретним завданням дослідження та засвідчує, що воно охоплює цілісний процес науково-дослідної роботи, який включає всі її стадії: від розробки теоретичних основ до впровадження результатів

дослідження в освітню діяльність вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, зокрема системи МВС України.

Апробація результатів дослідження є достатньою. Так, основні наукові положення та практичні рекомендації дослідження обговорювалися на 9 наукових зібраннях різного рівня (всеукраїнських, регіональних, міжвузівських наукових конференціях). Результати дослідження знайшли своє відображення в 14 публікаціях. Дисертація А.А. Плаксіна складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (294 найменування) та 6 додатків, що обумовлено характером проведеного дослідження. Загальний обсяг дисертації складає 237 сторінок, основний текст викладений на 206 сторінках.

Наукова новизна фактів, одержаних у результаті проведеного дослідження, полягає в розробці і теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов розвитку дидактичної культури викладачів вищих навчальних закладів МВС; визначенні критеріїв, показників і рівнів сформованості професійних цінностей майбутніх викладачів вищих навчальних закладів МВС.

Дисертантом уточнена сутність складного понятійного апарату та визначено, що питання розвитку дидактичної культури викладачів вищих навчальних закладів МВС в умовах навчання в магістратурі це достатньо багатогранний процес, бо відбувається він через поняття професійно-педагогічної майстерності, компетентності та професійної зрілості майбутніх викладачів. Проведений аналіз наукових джерел дозволив дисертанту визначити, що професійно-педагогічна майстерність, професійна зрілість і професійна компетентність, не зважаючи на відмінності у формулюванні, відображають загальні характеристики особистості та діяльності педагога-професіонала. Вони включають в себе фахові знання, педагогічний досвід і педагогічну техніку. Всі ці складники цілком співвідносяться з викладацькою діяльністю педагога і можуть становити ядро його дидактичної культури.

Без перебільшення є всі підстави стверджувати, що наукові результати дослідження є вагомим внеском у підготовку майбутніх викладачів вищих навчальних закладів МВС. Позитивні наслідки дисертаційного дослідження

для педагогічної науки на теоретичному рівні ґрунтуються на тому, що А.А. Плаксін як науковець кваліфіковано опрацював 294 джерела різноманітного характеру; здійснив плідний науковий пошук, спрямований на уточнення основних понять дослідження, зокрема «професійна готовність», «дидактична культура». Дисертанту вдалося по-перше, систематизувати теоретичні матеріали з обраної теми на основі всебічного вивчення й аналізу філософської, соціологічної, педагогічної, психологічної літератури із проблеми дослідження; по-друге, виявити зв'язки між існуючими поняттями і фактами та їх взаємозалежність, і по-третє, визначити, що дидактична культура викладача вищого навчального закладу МВС України є складовою частиною загальної професійно-педагогічної культури, яка є логіко-структурованим особистісним утворенням, що включає в себе синтез таких взаємопов'язаних компонентів, як ціннісно-мотиваційний, когнітивний, технологічний, особистісно-творчий, наявність і високий ступінь сформованості яких у свою чергу - є визначальною умовою успішного здійснення освітньої діяльності викладача вищого навчального закладу МВС України.

Безсумнівною особливістю, виконаної роботи, що відображає її наукову новизну є розробка автором сукупності педагогічних умов які відображають спрямування змісту психолого-педагогічних дисциплін на формування цілісного уявлення про сутність і структуру дидактики, її функції у майбутній викладацькій діяльності на основі контекстного підходу; забезпеченість персоналізації процесу формування дидактичної культури завдяки застосуванню особистісно-орієнтованих технологій, інтерактивного навчання як основи розвитку суб'єктності; та насичення педагогічної практики творчими завданнями, стимулюючими прояви педагогічної креативності на основі застосування психолого-педагогічних механізмів ідентифікації, адаптації, емоційної підтримки, рефлексії.

В цілому, аналізуючи джерельну базу дослідження, А.А. Плаксін виявив належний рівень наукової компетентності, продемонстрував власну

точку зору, наукову та професійну коректність і толерантність при аналізі поглядів інших дослідників.

Дисертаційне дослідження А.А. Плаксіна має і практичне значення, що полягає в доповненні змісту навчальних дисциплін підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів МВС України інформацією з питань теорії навчання; видання посібників і методичних рекомендацій для підготовки майбутніх викладачів на основі контекстного підходу; розробку та впровадження в освітню діяльність здобувачів вищої освіти ступеня магістр спецкурсу «Шляхи розвитку та саморозвитку дидактичної культури викладача у ВНЗ МВС України»; а також запропонував пакет діагностичних методик для визначення рівня сформованості дидактичної культури майбутніх викладачів вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання.

А.А. Плаксін достатньо успішно діагностував сформованість дидактичної культури майбутніх викладачів вищих навчальних закладів МВС України, за гносеологічним, аксіологічним, праксеологічним і креативно-рефлексивним критеріями та трьома рівнями – високим, середнім, низьким. Автор перевіряв ефективність педагогічних умов розвитку дидактичної культури викладачів вищих навчальних закладів МВС України шляхом їх впровадження в освітню діяльність здобувачів вищої освіти ступеня магістр, як майбутніх викладачів у процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу, при проведенні педагогічної практики та організації освітньої діяльності із здобувачами за експериментальною програмою спецкурсу.

Не можна обминути увагою прагнення дисертанта достатньо обгрунтовано і кваліфіковано використати обрані для дослідження методи, які взаємодоповнюють один одного та забезпечують можливість комплексного пізнання предмета дослідження. Для їх вибору автор дисертаційної роботи керувався загальнонауковими принципами проведення комплексних досліджень.

Досить ретельно дисертантом сплановано і реалізовано експериментальну частину дослідження. До експериментальної роботи було залучено достатньо виправдану кількість респондентів. На нашу думку, А.А. Плаксін кваліфіковано й ефективно здійснив аналіз емпіричного матеріалу. Кількісні показники експериментальної роботи належним чином систематизовано та опрацьовано. Достовірність одержаних результатів доведена адекватністю реалізації теоретичного й експериментального дослідження, достатністю вибірки, ґрунтовним аналізом теоретичного й емпіричного матеріалу; застосуванням обраних методів дослідження, всебічного кількісного й якісного аналізу експериментальних даних; упровадженням результатів дослідження в практику роботи вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання.

Ідеї автора щодо розроблених педагогічних умов, запровадження яких у освітню діяльність здобувачів вищої освіти ступеня магістр у процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу в вищих навчальних закладах МВС України є обґрунтованими і перспективними та здатні виступати основою для подальших досліджень у галузі теорії і методики професійної освіти.

Висновки до розділів є змістовними. У загальних висновках А.А. Плаксін досить повно й аргументовано обґрунтував результати виконаного дослідження (висновки відповідають завданням), а також окреслено перспективи подальшої наукової роботи.

Оцінюючи дисертаційне дослідження А.А. Плаксина в цілому позитивно і як таке, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, вважаємо за необхідне висловити зауваження та побажання:

1. На жаль, у вступі дисертаційної роботи А.А. Плаксін не зазначив основні етапи наукового пошуку та їх часові межі, на що, безперечно, він як дослідник має право, хоча на нашу думку, зазначене дещо збіднює презентацію дисертаційного дослідження.

2. Назва першого розділу є не досить коректною, оскільки про методичні засади в розділі не йдеться.

3. У тексті дисертації представлено інформацію про групи цінностей викладачів вищих навчальних закладів МВС з точки зору здійснення професійно-педагогічної діяльності. Значно покращило б роботу, якби дисертант розкрив, в чому саме полягають особливості професійної діяльності викладачів вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання і які вимоги висуває до них сьогодення.

4. Окреслені у дисертаційній роботі компоненти професійних цінностей майбутніх викладачів вищих навчальних закладів МВС, їх критерії та показники, самі по собі не викликають сумніву. Проте з тексту дисертації важко зрозуміти, на підставі чого автор дослідження визначив саме такі компоненти, критерії та показники? На нашу думку, цей аспект варто було б належним чином розробити і обґрунтувати.

5. Ми не зовсім згодні з авторським трактуванням другої педагогічної умови - «забезпечення персоналізації процесу формування дидактичної культури завдяки застосуванню особистісно-орієнтованих технологій та інтерактивного навчання як основи розвитку їхньої суб'єктності». На наш погляд більш точним було б якщо автор замість терміну «персоналізація» використовував термін «індивідуалізація», який більшою мірою відповідає цій умові.

6. Бажано було б більш детально подати приклади змістовної та структурної характеристики поняття «дидактична культура», як вітчизняними так і зарубіжними науковцями.

Разом з тим висловлені нами зауваження не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Вважаємо, що дисертаційна робота А.А Плаксіна є завершеним, цілісним, самостійно проведеним дослідженням, яке виконано на достатньому науковому рівні, з отриманими новими науково обґрунтованими результатами теоретичного та прикладного характеру, що підтверджено довідками про впровадження.

Автореферат дисертаційного дослідження А.А. Плаксіна написаний відповідно до існуючих вимог і повністю розкриває особливості проведеного дослідження та його результати. Зміст автореферату відповідає тексту і висновкам дисертації.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць А.А. Плаксіна дає підставу зробити такий висновок: дисертаційне дослідження Плаксіна Андрія Анатолійовича є завершеним та самостійним, автореферат і публікації відображають основний зміст дисертації, що цілком відповідає пп. 9, 11, 12, 13, 14 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р.), що дає підстави для присудження Плаксіну Андрію Анатолійовичу наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

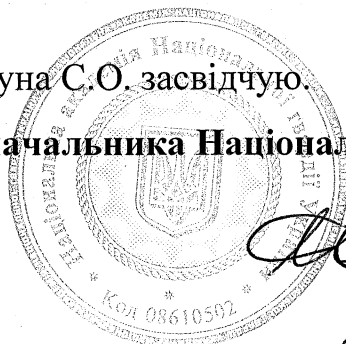
**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри економічних дисциплін
факультету економіки та менеджменту
Національної академії Національної
гвардії України**

С. О. Каплун

Підпис Каплуна С.О. засвідчую.

**Заступник начальника Національної академії Національної гвардії
України**

С.І. Мартиненко